

Tjänsteutlåtande

Handläggare: Stefan Osla

Utfärdat: 2024-04-05

Diarienummer: N608-1070/24

E-post: stefan.osla@forskola.goteborg.se

Remissvar avseende förslag till ändring av förordningen (SKOLFS 2018:50) om läroplan för förskolan

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden tillstyrker och lämnar synpunkter på förslag om ändring av förordningen om läroplan för förskolan.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

I ändring av 2023 års regleringsbrev (U2023/02765) gav regeringen Skolverket i uppdrag att föreslå ändringar i förskolans läroplan (SKOLFS 2018:50). I enlighet med uppdraget föreslår Skolverket att det inte ska vara obligatoriskt att använda digitala lärverktyg i förskolan. Vidare föreslår myndigheten ett förtydligande av förskollärares ansvar att värdera och välja arbetssätt och lärverktyg. Utöver uppdraget föreslår Skolverket att förskolans arbete med rörelse förstärks. Förslaget innehåller också ett förtydligande av högläsningens och samtalets roll i förskolan utifrån ett språk- och kunskapsutvecklande syfte. Skolverket föreslår att gällande skrivning om ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik omarbetas och flyttas. Myndigheten gör också redaktionella ändringar av språklig karaktär, som till exempel en ändring från ”verksamhet” till ”utbildning” i kapitel 2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling.

Förskoleförvaltningen anser att borttagandet av skrivningarna kring digital kompetens från läroplanen kan leda till flera negativa konsekvenser. Dessa inkluderar brister i likvärdighet och kvalitet i undervisningen, minskade möjligheter för flerspråkighet, färre möjligheter för barn att utöva sina demokratiska rättigheter och minskade förutsättningar för barn i behov av särskilt stöd. Förvaltningen betonar vikten av att alla barn, oavsett bakgrund, ges möjlighet att utveckla digital kompetens och nödvändiga färdigheter i en trygg och pedagogiskt anpassad miljö för att förbereda dem för framtiden och uppfylla deras rätt till relevant och aktuell kunskap.

Förtydligandet av förskollärares ansvar kring att värdera och välja arbetssätt och lärverktyg i skrivningarna innebär ett behov av utökade kunskaper och en förbättrad kompetensnivå inom digitalisering, språk och rörelse, vilket kan påverka utbildningsmålen för både förskolläro- och rektorsprogrammen. Dessa förändringar kan även leda till en ökad arbetsbelastning för förskollärarna samt behov för rektorerna att allokera resurser för kompetenshöjande åtgärder för sin personal.

Förskoleförvaltningen ser förslagen på förändrade skrivningar kring högläsning som positiva och då särskilt skrivningarna kring läsmiljöer, variation av genres och språk- och

kunskapsutvecklande syfte. Barns delaktighet till samtal vid högläsning i ett språk- och kunskapsutvecklande syfte anses vara en stärkande skrivning.

Förskoleförvaltningen ställer sig också positiv till förslagen att förstärka förskolans arbete med fysisk aktivitet och rörelse. Samtidigt har det identifierats risker kring barnets rätt till utbildning och lärande, utifrån alla barns tillgång till adekvata kläder som förutsättning för lärande utomhus. Förskoleförvaltningen understryker vikten av att huvudman och rektor måste överväga att bredda och förstärka satsningarna på kompetensutveckling inom förskolan.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förslag till ändring av förordningen anses inte leda till några omedelbara ökade kostnader. Borttagandet av obligatoriet kring adekvat digital kompetens kan leda till nedprioritering av kompetensutveckling. Detta kan på längre sikt leda till lägre kompetens hos pedagogerna och därmed avsaknad av kunskap och förmåga att värdera och välja lärverktyg, vilket kan hämma organisationens förmåga att möta barns rättigheter och skiftande behov på bästa sätt. Skrivningarna kring språk och rörelse ställer också krav på ökad kompetens. Detta kommer på längre sikt innebära prioriteringar av ekonomiska medel för kompetensutveckling samt ökade kostnader för materialinköp.

Bedömning ur ekologisk dimension

Att ”regelbundet” vistas i olika naturmiljöer förutsätter personalens förståelse och kompetens om att vistas i olika naturmiljöer genom olika årstidsväxlingar och väderförhållanden så att intentionerna med föreslagna revideringar om fysisk aktivitet och rörelse ger effekt. Skrivningen gällande området högläsning och tillägg av begreppet språk- och kunskapsutveckling i förskolans uppdrag kan ge ytterligare förutsättningar för barns förståelse för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.

Bedömning ur social dimension

I dagens digitaliserade samhälle blir den digitala kompetensen alltmer betydelsefull. Det innebär att avsaknaden av skrivningar kring digital kompetens gör att barn riskerar att gå miste om viktiga grundläggande kunskaper för att bli aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande samhällsmedborgare. Avsaknaden av formuleringar i förskolans uppdrag kring att barn ska få utveckla adekvat digital kompetens kan leda till negativa konsekvenser ur en social dimension.

Brister i likvärdigt och kvalitet

Förskolan spelar en central roll i att lägga grunden för ett livslångt lärande och för utjämning av startvillkor. Om barn inte får möjlighet att utveckla digital kompetens i förskolan under vägledning av kvalificerade pedagoger, riskerar det att fördjupa befintliga sociala och ekonomiska klyftor redan från en mycket ung ålder. Detta kan leda till att barn från utsatta socioekonomiska miljöer inte ges samma förutsättningar som sina jämnåriga, vilket kan begränsa deras framtida utbildnings- och yrkesmässiga möjligheter. Att säkerställa att alla barn har tillgång till och ges möjlighet att tillägna sig digital kompetens i förskolan är därför avgörande för att bygga ett mer inkluderande och jämlikt samhälle.

Förskolans kompensatoriska uppdrag bör innefatta att alla barn, oberoende av deras hemmiljös digitala mognad, ges möjlighet att utveckla nödvändiga digitala färdigheter och kompetenser i en trygg och pedagogiskt anpassad miljö.

Färre möjligheter för flerspråkande

Flerspråkande och skapande av jämlika språkliga och kommunikativa förutsättningar i förskolan kan markant stärkas med hjälp av digitala läresurser, förutsatt att pedagogerna har adekvat kompetens. Digitala läresurser erbjuder unika möjligheter att anpassa lärande till individuella behov och bakgrunder, vilket är särskilt viktigt i miljöer där barn och pedagoger kommer från en mångfald av språkliga och kulturella sammanhang. De digitala verktygen erbjuder en möjlighet att möta olika språk, både som talad och skriven text. För att stödja barns modersmål och de nationella minoritetsspråken är de digitala resurserna viktiga att beakta som lärverktyg.

Genom att använda appar, spel, digitala läresurser och interaktiva berättelser som finns tillgängliga på flera språk, kan barn inte bara få stöd i att utveckla sitt modersmål, utan också skapas nyfikenhet och intresse för ytterligare språk på ett lekfullt och engagerande sätt.

Minskade möjligheter för barn att utöva sina demokratiska rättigheter

Användningen av digitala läresurser i förskolan erbjuder en unik möjlighet att främja barns demokratiska rättigheter och deras förmåga att uttrycka sig, i linje med principerna i barnkonventionen. Digitala läresurser kan stärka barnens röst och skapa möjlighet att dela sina tankar, idéer och uppmuntra kreativitet med andra, vilket är en grundläggande del av deras rätt att bli hörda och delta i samhället. För att det ska ske behöver barn få möjlighet att grundlägga sin digitala kompetens.

Försämrade möjligheter att få ett adekvat stöd med hjälp av digital teknik

Digitala läresurser erbjuder anpassningsbara och mångsidiga lösningar som kan vara avgörande för att möta barns unika behov. Borttagande av obligatoriet kan påverka förskolans kompensatoriska uppdrag, vilket är att verka för lika villkor för alla barns utveckling och lärande.

De förändrade skrivningarna kring högläsning ser förskoleförvaltningen kan leda till positiva konsekvenser för barns lärande och utveckling.

Möjlighet för språkutveckling vid högläsning

Social interaktion är avgörande för barns språkutveckling. Genom möjlighet till delaktighet och samtal kring text och bild i ett språk- och kunskapsutvecklande syfte kan barns språkliga kompetens stödjas. Samtal vid högläsning stärker barns delaktighet och utgör en viktig demokratisk aspekt i förskolan. Gemensamma upplevelser utifrån text och bild möjliggör även likvärdighet utifrån ett språkligt perspektiv.

Barnkonventionen

Nedan följer förvaltningen synpunkter kopplat till relevanta artiklar i barnkonventionen i fall skrivningar om adekvat digital kompetens reduceras:

- Rätt till utbildning och lärande (artikel 28 och 29): Genom att integrera digital teknik i förskolans pedagogik bidrar förskolan till att ge barnen en utbildning som förbereder dem och uppfyller deras rätt till relevant och aktuell kunskap. Digitala läresurser kan komplettera den traditionella undervisningen i förskolan, genom att erbjuda interaktiva och stimulerande sammanhang för lärande.

- Rätt att uttrycka åsikter och få dessa respekterade (artikel 12 och 13): Digitala lärresurser kan ge barnen en röst och möjligheten att dela sina tankar, idéer och kreativitet med andra, vilket är en grundläggande del av deras rätt att bli hörda.
- Rätt till säkerhet och skydd (artikel 19 och 34): Förskolan spelar en viktig roll i att lära barn säker och ansvarsfull användning av digitala lärresurser och internet så att de på sikt kan värdera information och förhålla sig till den digitalisering de möter i vardagen.
- Rätt till stöd för barn med funktionsnedsättning (Artikel 23): Digitala lärresurser erbjuder anpassningsbara och mångsidiga lösningar som kan vara avgörande för att möta barns unika behov.
- Rätt till barn som tillhör etniska, religiösa- eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion (artikel 30): Digitala lärresurser erbjuder anpassningsbara och mångsidiga lösningar som kan stötta barn i deras språkutveckling.

Samverkan

Samverkan har skett med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 17 april 2024.

Bilagor

1. Skolverkets förslag till ändringar av förordningen om läroplan för förskolan
2. Konsekvensutredning avseende förslag till ändringar av förordningen om läroplan för förskolan

Ärendet

Förskolenämnden har fått i uppdrag av stadsledningskontoret att besvara Skolverkets remiss avseende förslag till ändring av förordningen (SKOLFS 2018:50) om läroplan för förskolan. Remissvaret ska vara Skolverket tillhanda senast den 24 april 2024. Ärendet kräver omedelbar justering.

Beskrivning av ärendet

I ändring av 2023 års regleringsbrev (U2023/02765) gav regeringen Skolverket i uppdrag att föreslå ändringar i förskolans läroplan (SKOLFS 2018:50). I enlighet med uppdraget föreslår Skolverket att det inte ska vara obligatoriskt att använda digitala lärverktyg i förskolan. Vidare föreslår myndigheten ett förtydligande av förskollärarens ansvar att värdera och välja arbetssätt och lärverktyg. Utöver uppdraget föreslår Skolverket att förskolans arbete med rörelse förstärks. Förslaget innehåller också ett förtydligande av högläsningens och samtalets roll i förskolan utifrån ett språk- och kunskapsutvecklande syfte. Skolverket föreslår att gällande skrivning om ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik omarbetas och flyttas. Myndigheten gör också redaktionella ändringar av språklig karaktär, som till exempel en ändring från ”verksamhet” till ”utbildning” i kapitel 2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling.

Under rubriken ”förvaltningens bedömning” lämnar förvaltningen synpunkter och kommentarer på de förslagna ändringarna i förskolans läroplan.

Förvaltningens bedömning

Övergripande ändringsförslag gällande området digitalisering i förskolan

Ändring: Borttag av begreppen digital kompetens och digitala verktyg i läroplanen

Ändring: Borttagande av textstycke: Utbildningen ska också ge barnen förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens genom att ge dem möjlighet att utveckla en förståelse för den digitalisering de möter i vardagen. Barnen ska ges möjlighet att grundlägga ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att de på sikt ska kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information. (Lpfö18)

Kommentar: Förskoleförvaltningen anser att borttagande av begreppet digital kompetens riskerar att leda till brister i likvärdigt och kvalitet, färre möjligheter för flerspråkighet, minskade möjligheter för barn att utöva sina demokratiska rättigheter samt försämrade möjligheter för barn att få ett adekvat stöd med hjälp av digital teknik. Detta påverkar barns utbildning både nu och i det livslånga lärandet.

Kommentar: Förtydligandet i Skollagen kring begreppet lärverktyg som träder i kraft 1 juli 2024 ser förskoleförvaltningen som nödvändigt.

Förändring av skrivning (Skolverket, s.3, stycke 2 samt s.12, stycke 3)

Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. *I det ingår att värdera och att välja arbetssätt och lärverktyg.* Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt. I undervisningen medverkar även andra i arbetslaget, till exempel barnskötare, till att främja barns utveckling och lärande.

2.7 Förskollärares ansvar i undervisningen

Förskollärare ska leda de målstyrda processerna och i undervisningen ansvara för att *värdera och välja ändamålsenliga arbetssätt och lärverktyg som stimulerar barns utveckling och lärande*

Kommentar: Föreslagna förändringar stärker professionen men bedöms också kunna bidra till en ökad arbetsbelastning för förskollärare. På förskolor med en förskollärare eller färre per avdelning behövs förutsättningar för förskolläraren att genomföra hela uppdraget.

Förslag till förtydligande kring förskollärarens ansvar, utöver de nuvarande skrivningarna att förskolan ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet, kommer sannolikt innebära behov av att bredda och förstärka satsningar på kompetensutveckling. Det inkluderar att kompetensutveckla kring att värdera och välja ändamålsenliga arbetssätt och lärverktyg, såväl analoga som digitala. Förtydligande kring förskollärarens ansvar kan även komma att påverka utbildningsmålen för både förskollärarytbildning och rektorsprogram.

Förändring av skrivning (Skolverket, s.4, stycke 2 samt s.5, stycke 3)

Lek och rörelse ska ha en central plats i utbildningen. Ett förhållningssätt hos alla som ingår i arbetslaget och en miljö som uppmuntrar till lek och rörelse har stor betydelse för barnens utveckling, lärande och välbefinnande.

Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga och ges möjlighet att delta i *varierade rörelseaktiviteter återkommande under dagen*. De ska även *regelbundet* få vistas i olika naturmiljöer.

Kommentar: Förskoleförvaltningen ställer sig positiv till förslagen på att förstärka förskolans ansvar/arbete kring fysisk aktivitet och rörelse. Detta utifrån barns utveckling, lärande och välbefinnande, men också utifrån ett folkhälsoperspektiv.

Förslag till nya skrivningar om varierade rörelseaktiviteter återkommande under dagen kan innebära behov av kompetensutveckling. De kan också innebära behov av ändamålsenliga lokaler och tillgång till utemiljöer/naturmiljöer. Att regelbundet vistas i olika naturmiljöer innebär också behov av kompetens att bedriva undervisning genom olika årstider. Förskoleförvaltningen efterfrågar ett förtydligande av begreppet vistas i och hur det relateras till utbildning i förskolan.

Förändring av skrivning (Skolverket, s.4, stycke 2 samt s.5, stycke 3)

Barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Vid högläsning med språk- och kunskapsutvecklande syfte ska barnen få möjlighet till delaktighet genom samtal om texter och bilder.

Utbildningen ska ge barnen förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. I det ges möjlighet att grundlägga ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt så att barnen på sikt kan värdera information och tillägna sig de kunskaper som alla i samhället behöver.

Förändring av skrivning (Skolverket, s.8, stycke 6)

Kommentar: Förskoleförvaltningen ställer sig positiv till skrivningen gällande området högläsning och tillägg av begreppet språk- och kunskapsutveckling.

Förskoleförvaltningen ser behov av teoretisk och praktisk kompetensutveckling i förhållande till olika former av läsmiljöer, att skapa intresse för olika texter och bilder och interaktiva samtal i förhållande till högläsning. Även kompetensutveckling om hur förskolan ger förutsättningar för barnens framväxande kritiska och funktionella litteracitet i relation till olika lärverktyg (både analoga och digitala) bör beaktas.

Kompetensutveckling i att arbeta med högläsning utifrån ett språk- och kunskapsutvecklande syfte ses som en förutsättning där kunskap om barnets delaktighet i samtal om text och bild bör stärkas.

Johan Olofson

Annika Samuelsson Lovén

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kvalitet

Beslutet expedieras till: registrator@skolverket.se

Ange Skolverkets diarienummer 2024:848.